

กลุ่มข้าวคุณค่า ข้าวคุณธรรม

คู่มือตัวอย่างความสำเร็จ
การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

คำนำ

การแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับเป็นการให้ที่มีคุณค่า เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกสาขาวิชาชีพอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และหน่วยงานร่วมได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงจัดให้มีการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครั้งที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ตัวอย่างความสำเร็จของบุคคล ชุมชน และองค์กรภาครัฐ และธุรกิจที่ได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการองค์กร จนประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

จากการประกวดผลงานฯ ที่ผ่านมา กลุ่มข่าวคุณค่าชวานาคุณธรรม อำเภอป่าต้ว จังหวัดโยโสธร ได้รับรางวัลรองชนะเลิศด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างให้เกษตรกร รวมทั้งผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ความสำเร็จและความสามัคคีของกลุ่มฯ สำนักงาน กปร. จึงพิจารณาเห็นสมควรให้กลุ่มข่าวคุณค่าชวานาคุณธรรม เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยในเบื้องต้น สำนักงาน กปร. ได้จัดพิมพ์เอกสารการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประเภทกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นคู่มือให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาการนำหลักทฤษฎีใหม่และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนาการเกษตร

สำนักงาน กปร. ขอขอบคุณกลุ่มข่าวคุณค่าชวานาคุณธรรม อำเภอป่าต้ว จังหวัดโยโสธร ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและรูปภาพในการจัดพิมพ์เอกสารฉบับนี้ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ของกลุ่มข่าวคุณค่าชวานาคุณธรรม จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเกษตรให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงาน กปร.

...ข้าวต้องปลูก เพราะอีก 20 ปี ประชากรอาจจะ 80 ล้านคน ข้าวจะไม่พอ
ถ้าลดการปลูกข้าวไปเรื่อยๆ ข้าวจะไม่พอ เราต้องซื้อข้าวจากต่างประเทศ
เรื่องอะไร ประชาชนคนไทยไม่ยอม คนไทยนี้ต้องมีข้าว
แม้ข้าวที่ปลูกในเมืองไทยจะสู้ข้าวที่ปลูกในต่างประเทศไม่ได้ เราก็ต้องปลูก...

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เนื่องในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร โครงการโคกกู่

จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2536

จากคุณค่าของเกษตรอินทรีย์สู่ศักดิ์ศรีชาวนา

บนดินแดนทรุกันดาร เนื้อที่ประมาณ 150 ไร่ ณ ชุมชนสวนธรรมร่วมใจ ตำบลกระเจาย อำเภอบ้านดุง จังหวัดยโสธร ซึ่งแต่เดิมเคยปลูกปอ ทำไร่ มันสำปะหลัง ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย เมื่อสภาพดินและป่าเสื่อมโทรม ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนย่อยยับ หนี้สินล้นพ้นตัว พื้นดินจึงถูกปล่อยทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า

พระครูทักษะรักขิตธรรมโม (หลวงพ่อดวงษชาติ) และชาวบ้านชุมชนสวนธรรมร่วมใจ เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน จึงร่วมแรงร่วมใจช่วยกันหาทางแก้ไข โดยการปลูกต้นไม้และดูแลรักษาปรับสมดุลธรรมชาติอย่างจริงจัง ในระยะเวลาผ่านไป 10 ปี ต้นไม้หลากหลายชนิดได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างหนาแน่น และเริ่มมีสัตว์ป่าเข้ามาอาศัย ความสำเร็จจากการพลิกฟื้นผืนดินและป่าไม้ ทำให้ชาวบ้านตระหนักในการทำเกษตรอินทรีย์ ที่ช่วยรักษาความสมดุลของธรรมชาติ ในปี 2537 ชาวบ้านชุมชนสวนธรรมร่วมใจได้ริเริ่มทำเกษตรอินทรีย์ ไร้สารพิษ ปลูกข้าวหลายชนิด ถั่ว งา พืชผัก ผลไม้ และเข้าร่วมการอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง

จนกระทั่งมาถึงปี 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจ ตกต่ำ คนไทยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก แต่ชาวบ้านไม่ได้รับผลกระทบใดๆ เหตุการณ์ดังกล่าวชาวบ้านได้สร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งจากการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง เกิดความประทับใจ ภาคภูมิใจ และซึมซับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อยมา จนกระทั่งปี 2542 ชาวบ้านได้ช่วยกันขุดสระน้ำขนาดใหญ่ และสร้างถังพักน้ำรูปบาตรพระความสูง 30 เมตร เป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชนอีกทางหนึ่ง เพื่อให้มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและการทำเกษตรกรรม

เมื่อรู้วิธีการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากวิกฤติ การดำเนินวิถีชีวิตอย่างพอเพียง จึงช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนทั่วไป โดยปี 2548 ชาวนาได้ร่วมกันจัดตั้งโครงการผลิตข้าวคุณค่าขานาคุณธรรมขึ้น เกิดการรวมกลุ่มที่ชื่อว่า **“กลุ่มข้าวคุณค่าขานาคุณธรรม”** การทำนาเกษตรอินทรีย์ที่ทำมากกว่า 10 ปี ทำให้ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล ส่งออกไปขายทั้งในและต่างประเทศ แต่ด้วยสมาชิกในกลุ่มยังคงดำเนินชีวิตกับอบายมุขทำให้ชาวนาเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น ราคาผลผลิตตกต่ำซ้ำเติม เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา กลุ่มฯ จึงเริ่มต้นจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างขานาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดยศธร อำนาจเจริญ มุกดาหาร อุบลราชธานี และศรีสะเกษ โดยมีผู้บริหารสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เข้าร่วมในเวทีและทำการถอดบทเรียน จึงเกิดปัญญาขานาที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

สนใจสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ :
 โทร : 0-2158-8122 ต่อ ๓๖ หรือคลิกที่อีเมลนี้
 อีเมล : khonkinkao@gmail.com
 เว็บไซต์ : www.tvbarablu.com

ปฏิญญาชาวนา

(1)

มีความสมัครใจในการรวมกลุ่มฯ และต้องร่วมกลุ่มออมสวัสดิการกองบุญหนุนเกือ

(2)

ปฏิบัติตามหลักศีล 5

(3)

ทำการเกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานสากล

เป้าหมายของกลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาข้าวคุณธรรม

1. เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้ผลิตและครอบครัว ส่งเสริมพัฒนา สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
2. พัฒนาระบบการผลิตไปสู่แนวทางการเกษตรผสมผสานที่มีความหลากหลายของพืชและสัตว์
3. พัฒนาระบบการผลิตไปสู่การเกษตรแบบพึ่งตนเอง เช่น อินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารภายในฟาร์ม
4. ฟื้นฟูและรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการใช้ทรัพยากรในฟาร์มมาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. รักษาความสมดุลของระบบนิเวศในฟาร์มและความยั่งยืนของระบบนิเวศ
6. ป้องกันและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม
7. สนับสนุนระบบการผลิตและกระบวนการจัดการทุกขั้นตอนที่คำนึงถึงหลักมนุษยธรรม ประหยัดพลังงาน การผลิต การเก็บเกี่ยว การแปรรูป ที่เป็นวิถีการเกษตรชาติและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยสุด

กลุ่มข้าวคุณค่าชวานาคุณธรรม มีการบริหารจัดการกลุ่มฯ ที่ชัดเจน มีระบบ และเป็นกระบวนการ คือมีคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ มีศูนย์ข้าวคุณธรรมที่กระจายตามพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 ศูนย์ โดยแต่ละศูนย์มีผู้อำนวยการและผู้ประสานงานประจำศูนย์ กรรมการตรวจสีล และผู้ตรวจฟาร์มข้าวอินทรีย์ กรรมการฝ่ายการตลาด กรรมการควบคุมคุณภาพข้าวคุณธรรมและบรรจุภัณฑ์ กรรมการรับรองภายในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เชิงคุณธรรม มีน้กส่งเสริมเกษตรอินทรีย์คุณธรรม การติดตามและประเมินผล

ในปี 2549 - 2550 มีชวานาที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 108 คน เมื่อเวลาผ่านไป 1 ปีผลการตรวจประเมินมีชวานาผู้ผ่านเงื่อนไขตามปฎิญาชวานาเพียง 38 คน ในปีแรกรวบรวมผลผลิตข้าวหอมมะลิ 105 ได้จำนวน 168 ตัน ส่งผลให้ชวานาคุณธรรมต้นแบบหลายคนมีจำนวนหนี้สินลดลง สุขภาพใจ และกายแข็งแรง คุณภาพชีวิตและครอบครัวดีขึ้น ปัจจุบันมีชวานาที่สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มฯ จำนวน 119 ครอบครัว มีพื้นที่ารวมจำนวน 4,100 ไร่ และคาดว่าจะได้ผลผลิตข้าวในปี 2555 - 2556 ประมาณ 704.082 ตัน (704,082 กิโลกรัม)

กลุ่มข้าวคุณค่าชวานาคุณธรรม กลไกกรมไร้สารพิษ เศรษฐกิจพอเพียง

สวัสดิการของกลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคุณธรรม

1. สวัสดิการกองทุนหนุนเกื้อ ดำเนินการโดยการออมวันละบาท โดยปัจจัยในการออมไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปตัวเงิน แต่เป็นปัจจัยตามเงื่อนไขของกองทุนหนุนเกื้อ เช่น ปุ๋ยคอก ข้าว ผัก ผลไม้ และขยะ เป็นต้น เพื่อเป็นสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มฯ ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายระเบียบของกองทุนหนุนเกื้อ แบ่งเงินออกเป็น 2 ส่วน คือ 20% สำรองไว้เพื่อจัดสวัสดิการตั้งแต่การเกิด เจ็บป่วย และเสียชีวิต อีก 80% เป็นกองทุนการลงทุนวิสาหกิจ ดอกเบี้ยการกู้ยืม 3% ต่อปี รายได้จากดอกเบี้ยจะนำไปเป็นกองทุนบำเหน็จบำนาญชราชาวนายามชรา

2. สวัสดิการฟื้นฟูสุขภาพแบบองค์รวม (ล้างพิษกายและจิต) เป็นการดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ สร้างสุขภาพจิตที่ดีด้วยการปฏิบัติธรรม และการอดอาหารควบคู่ไปกับการดื่มน้ำสมุนไพร เพื่อขับพิษที่อยู่ในร่างกายออกมา เช่น ขับไขมันออกจากตับ และนิ่วในถุงน้ำดี เป็นต้น จนสุขภาพกายดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดและสามารถลดอาการเจ็บป่วยจากโรคได้

3. สวัสดิการกองทุนเพื่อนชาวนา เป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มฯ ในการลงแขกดำนา เกี่ยวข้าว สร้างฉางขนาดเล็ก สร้างทำนดิน ช่วยงานบุญตามประเพณีต่างๆ จนก่อให้เกิดการรวมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เช่น การจัดตั้งโรงปุ๋ยดาวกระจาย การจัดตั้งโรงสีดาวกระจาย การจัดตั้งกิจการร้านค้า และตลาดสุขใจ ขายพืช ผัก ผลไม้ อาหารไร่สารพิษ ที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

4. สวัสดิการสนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณธรรม เป็นสวัสดิการที่เกิดจากการต่อยอดสวัสดิการกองทุนเพื่อนชาวนา เครือข่ายวิสาหกิจที่ร่วมกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อจำหน่าย ประมาณปีละ 2,000 ตัน ในราคากระสอบละ 250 บาท ซึ่งผู้ที่ซื้อจะได้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพและราคาถูกกว่าท้องตลาด และให้ความรู้ในด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยไม่ปิดบัง สามารถทำปุ๋ยใช้เองในครอบครัวได้

5. สวัสดิการด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นสวัสดิการที่ให้ความช่วยเหลือเมื่อสมาชิกได้รับภัยพิบัติต่างๆ เช่น การช่วยเหลือปัจจัยในการทำการเกษตรแก่สมาชิกที่ประสบภัยไฟไหม้नाและที่พื้กอาศัย โครงการถวายเป็นข้าวแด่พ่อเป็นทานแผ่นดิน เพื่อนำไปช่วยเหลือสมาชิก ผู้ประสบภัยแล้งและภัยน้ำท่วมร่วมกับบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด การให้ข้าวและแจกสิ่งของให้แก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วมในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

โรงเรียนผลิตข้าวคุณภาพคุณธรรม

กลุ่มฯ ได้สร้างโรงเรียนข้าวคุณภาพคุณธรรม เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ขยายผลองค์ความรู้ การผลิตข้าวที่มีคุณค่า การทำนาเกษตรอินทรีย์ เป็นสถานที่พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรม เทคนิคการผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นเสมือนศูนย์สร้างคน บ่มเพาะ “ข้าวคุณภาพคุณธรรมต้นแบบ” ให้มีจำนวนมากขึ้น โดยคุณสมบัติของข้าวคุณภาพคุณธรรม ต้นแบบนี้ ต้องเป็นข้าวนาซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบที่ดีที่สุด มีจิตสำนึกของข้าวนา มีคุณธรรม ศีลเด่น เป็นงาน ชาวนาวิชา มีความสมัครใจในการเข้าร่วมอบรมตามหลักสูตรต่างๆ ที่ทางกลุ่มฯ จัดขึ้น ซึ่งข้าวคุณภาพคุณธรรมต้นแบบจะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้ชาวไทย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีข้าวนาและความสำคัญของคุณธรรม

ปัจจุบันได้จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปแล้วกว่า 16,254 คน มีหลักสูตรการฝึกอบรม 3 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. หลักสูตรการฟื้นฟูดูแลสุขภาพด้วยวิธีการล้างพิษออกจากกายและจิต
3. หลักสูตรการศึกษาดูงาน ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ (การผลิต แปรรูป บรรจุภัณฑ์ และการขายสู่ตลาด)

นอกจากนี้ กลุ่มฯ ยังมีสถานที่สำหรับรองรับผู้ที่ต้องการเข้ามาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน ได้แก่ พื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ประมาณ 30 ไร่ (เลี้ยงวัว ควาย หมู ไก่ นาข้าว แปลงปลูกถั่ว งา พืชผัก และผลไม้) มีโรงสีข้าวคุณธรรม ธนาкарเมล็ดพันธุ์ข้าวพระราชทาน โรงปุ๋ยอินทรีย์ สถานที่ปฏิบัติธรรม ศูนย์ไต่บ้านอโรคยา สำนักงานไต้หวัน สำนักงานกองทุนหนุนเกื้อ มีฐานการเรียนรู้ให้ทำกิจกรรมต่างๆ บริเวณโดยรอบมีความเป็นธรรมชาติ มีวิทยากรคือสมาชิกในกลุ่มฯ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ มีเครือข่ายผ่านทางวิทยุชุมชน FM 91.5 MHz ให้คำแนะนำ รับฟังปัญหา คอยดูแลสมาชิกให้ทั่วถึง เห็นได้ชัดว่ากลุ่มฯ มีความตั้งใจจริงในการขยายผลองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเห็นคุณค่าของข้าวและศักดิ์ศรีชาวนา การปลูกฝังจิตสำนึกความมีคุณธรรมแก่ชาวนารุ่นต่อไป

กิจกรรม โรงเรียนชานาคุณธรรม

พัฒนาสายพันธุ์ข้าวไทย วิจัยพันธุ์พืชพื้นถิ่น สร้างความมั่นคงสู่ผืนดิน สร้างความพออยู่พอกินให้เกษตรกรไทย

“จากเมล็ดพันธุ์ สู่ความยั่งยืนที่สมดุล
เพื่อความมั่นคงทางอาหารแต่มวลมนุษย์”

ศูนย์วิจัยพันธุ์พืชไทยบ้าน จัดตั้งขึ้นภายใต้แนวคิดเพื่อการอนุรักษ์ พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าวพื้นเมืองดั้งเดิม และพันธุ์พืชพื้นถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร บนฐานแห่งการพึ่งพาตนเอง ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวนา และเกษตรกรอินทรีย์ ค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งกระจายพันธุ์แท้ที่ผลิตได้ส่งต่อไปยังสมาชิก เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารของตัวเกษตรกรผู้ผลิตกับผู้บริโภค ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพและความปลอดภัยของอาหารเป็นสำคัญ

การอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชไร่บ้าน

การอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชไร่บ้าน เริ่มจากเครือข่ายกลุ่มข้าวคุณค่าชวานาคุณธรรม ได้มีการนำพันธุ์พืชพื้นเมืองต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พืชที่หายาก เช่น ข้าวหอมนิล ข้าวเหนียวแดง ข้าวโพด ฟักทอง แดง ฟัก แฟง เป็นต้น นำไปปลูกขยายใช้ในแปลงนาของตนเอง มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์พืชอินทรีย์ ในรูปของธนาคารเมล็ดพันธุ์ที่ประกอบไปด้วยฐานข้อมูลการเก็บเมล็ดพันธุ์ในฤดูเพาะปลูก และข้อมูลการคืนเมล็ดพันธุ์หลังการเก็บเกี่ยว

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเมล็ดพันธุ์ “ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ทนน้ำท่วมฉับพลัน” จำนวน 1,500 กิโลกรัม เมล็ดพันธุ์ “ข้าวเหนียวสันป่าตอง 1” จำนวน 50 กิโลกรัม และเมล็ดพันธุ์ “ข้าวขาวดอกมะลิ 105” จำนวน 100 กิโลกรัม ให้แก่สมาพันธ์เกษตรกรอินทรีย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสมาพันธ์ฯ ได้แจกจ่ายให้สมาชิกกลุ่มข้าวคุณค่าชวานาคุณธรรมนำไปปลูกด้วย สมาชิกในกลุ่มฯ จึงร่วมใจกันจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพระราชทาน เพื่อแจกจ่ายให้กับสมาชิกนำไปปลูกต่อ จนได้เมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้นมากมาย และยังรวบรวมสายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจากทั่วทุกภาคของ ประเทศอีกกว่า 150 สายพันธุ์ จนเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2554 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธานเปิด “ธนาภิคาร” ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวพระราชทาน เป็นความภาคภูมิใจของกลุ่มฯ อย่างยิ่ง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคณะธรรม ร่วมทำเกษตรกรรมธรรมชาติวิถีพอเพียง ในบริเวณ วัดสวนธรรมร่วมใจ พื้นที่ดังกล่าวเป็นการดำเนินกิจกรรมที่มีทั้ง วัด บ้าน โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

ด้วยวิกฤตเศรษฐกิจของโลกและการแผ่ขยายของอาณานิคมทางอาหาร ที่เป็นปัญหามาตั้งแต่ปี 2540 ทำให้สถานการณ์ความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงานของโลกเกิดภาวะขาดแคลน และถึงแม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยมากนัก เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตข้าว แต่ชาวบ้านวัดสวนธรรมร่วมใจได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าว และเห็นว่าข้าวมีความสำคัญที่สามารถเป็นภูมิคุ้มกันทางด้านอาหารให้กับประเทศไทย ในอนาคต จึงเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคณะธรรม การรวมกลุ่มทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อส่งผลดีต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของอาหาร อีกทั้งรูปแบบบริหารจัดการมี **ความเป็นเหตุเป็นผล** กล่าวคือ มีความเรียบง่าย ชัดเจน มีศีลธรรม ส่งเสริมการออมทรัพย์ ทำให้ผลประโยชน์ที่ได้กลับคืนสู่ชุมชน สมาชิกในกลุ่มฯ สามารถปลดหนี้ได้ มีเงินออมไว้ใช้จ่ายจำเป็น มีอาหารไว้อุปโภคบริโภค

การทำเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มฯ นั้น ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอนกระแสทุนนิยม โดยทำเกษตรที่มีข้าวเป็นผลผลิตหลัก ทำแบบพึ่งตนเองให้พออยู่พอกินก่อน มี **ความพอประมาณ** เมื่อเหลือจึงนำไปแจกจ่าย ใช้แรงงานในครัวเรือนตนเองและร่วมด้วยช่วยกันในกลุ่มฯ (ลงแขกหรือโฮมแอง) ควบคุมไปกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อประสิทธิภาพในการผลิต เช่น เครื่องสีข้าว (โรงสีดาวกระจาย) เครื่องบรรจุข้าวใส่ถุง เป็นต้น และใฝ่หาความรู้ใช้ **ความรู้** จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการทำวิจัยท้องถิ่น ศึกษาดูงานจากผู้ประสบความสำเร็จ ศึกษาการจัดการทรัพยากร ระบบประกันคุณภาพ ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เชิงคุณธรรม ในระดับสากล ส่วนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ กำหนดราคาผลผลิตอย่างมี **คุณธรรม** เกื้อกูลต่อทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ราคาไม่แพง ปลอดภัย

การทำนาข้าวอินทรีย์ที่กลุ่มฯ ได้ทำมาเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี และยังคงทำมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นเพราะ **ภูมิคุ้มกัน** ที่แข็งแรงของกลุ่มฯ คือ การทำงานควบคู่ไปกับการปฏิบัติธรรม รักษาศีล 5 ยึดมั่นในอุดมการณ์ศักดิ์ศรีชาวนา ผลิตข้าวคุณธรรมจนได้รับการรับรองคุณภาพ ข้าวอินทรีย์ ไร้สารพิษ ตามมาตรฐานสากล (IFOM) สร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มฯ และเครือข่าย

นอกจากนี้ กลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคณธรรมเข้มแข็งด้วยความสามัคคีในกลุ่มฯ มีกิจกรรมการดูแลสุขภาพจิตและกายให้ดี จัดสวัสดิการของกลุ่มฯ เพื่อช่วยเหลือกัน และมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา/อุปสรรค และโอกาสของกลุ่มฯ (SWOT Analysis) อีกทั้ง มีสื่อวิทยุชุมชนที่ไม่มีการโฆษณาสินค้าเข้ามาแทรกแซง เป็นสถานีวิทยุชุมชน FM 91.5 MHz จัดโดยชุมชน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และมีผู้ฟัง 21,000 คนติดตามข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของกลุ่มฯ และมีเครือข่ายทั้งภาครัฐ/เอกชนให้การสนับสนุน เช่น เครือข่ายคนกินข้าวเกื้อกูลชาวนา บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด และสำนักงาน กปร. เป็นต้น

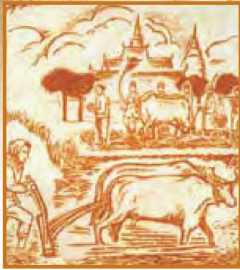
จากวันนั้น ถึงวันนี้

ข้าวเป็นอาหารหลัก มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทยทั่วประเทศ เป็นทั้งอาหารหลักและพืชเศรษฐกิจ และยังเป็นแหล่งสร้างงานสร้างอาชีพให้ชาวนาจำนวนมาก นอกเหนือไปจากนั้น ข้าวยังเป็นแหล่งกำเนิดทางวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยมาอย่างยาวนาน ข้าวจึงเปรียบเสมือนเป็นพืชคู่บ้านคู่เมืองของคนไทย และชาวนาเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของชาติ

กลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคุณธรรมให้ความสำคัญใน “คุณค่าของข้าวและศักดิ์ศรีชาวนา” มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยผลงานที่สร้างความภาคภูมิใจอย่างยิ่งคือ ปี 2552 ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 จัดโดยสำนักงาน กปร. ซึ่งปัจจุบันเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน กปร. ที่มีผู้ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

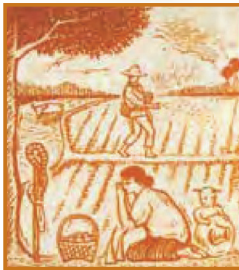
วันนี้ กลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคุณธรรมได้ดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีชาวนาและการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติให้ปรากฏเป็นรูปธรรมด้วยการทำเกษตรอินทรีย์ และการขยายองค์ความรู้อย่างไม่มีวันสิ้นสุดร่วมด้วยช่วยกัน คนละไม้คนละมือ กลุ่มฯ จึงอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง เหมือนครอบครัวเดียวกัน มีความอบอุ่น เข้มแข็ง มีความรัก ความสามัคคี ปรารถนาดีและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ชุมชนได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยไร้สารพิษ สุขภาพจิตดีและกายแข็งแรง ทรัพยากรธรรมชาติเพียงพอเพราะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างพอประมาณ มีจิตวิญญาณการเป็นชาวนา และเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ขยายผลไปสู่เกษตรกรให้กว้างขวางเสมือนหนทางแห่งการพัฒนาคน สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้แก่ประเทศชาติต่อไป

ปฏิทินชาวนา

พฤษภาคม

ฝนเริ่มตก เตรียมดินด้วยการไถตะ เพื่อพลิกหน้าดินแล้วไถแปรเพื่อกำจัดวัชพืช แล้วจึงเริ่มเพาะต้นกล้า ในเดือนนี้มีการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนามีหลายพิธี เช่น พิธีขอฝนในภาคต่างๆ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น

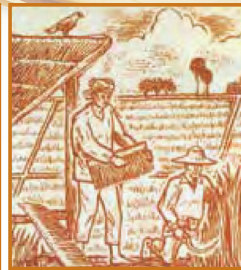
มิถุนายน

เริ่มทำนา โดยหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวลงในที่นา สำหรับประเภทนาหว่านมีการทำขวัญข้าว และไหว้แม่โพสพ

มิถุนายน

ส่วนนาดำจะทำหลังจากเตรียมดินและตกกล้าไว้แล้วประมาณ 1 เดือน

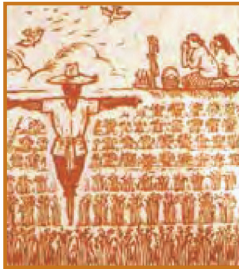
กรกฎาคม - สิงหาคม

กำจัดวัชพืช และใส่ปุ๋ยบำรุง

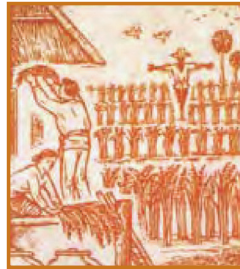
กันยายน

ข้าวเริ่มตั้งท้อง (เริ่มสุก) กำจัดวัชพืชที่רבกวน และมีการทำบุญสารทไทย

ตุลาคม

ข้าวตั้งท้อง ทำพิธีรับขวัญข้าว ไหว้แม่โพสพด้วยการถวายของ และดอกไม้ โดยผูกไว้กับผ้าแดงบนไม้ที่ปักไว้ข้างที่นา

พฤศจิกายน

ข้าวเริ่มสุก ไกล่เวลาเก็บเกี่ยว มีการทำพิธีแรกขวัญข้าว ด้วยการเก็บข้าวมาไว้ที่บ้าน เหน็บไว้บนหลังคา เพื่อรับขวัญก่อนเกี่ยว

ธันวาคม - มกราคม

ข้าวสุกเต็มที่แล้ว ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว ชาวนาช่วยกันเกี่ยวข้าวในที่นาทั้งหมด มีการละเล่นพื้นบ้าน ฉลองฤดูกาลนี้ เช่น การเดินกักร้าเคียว

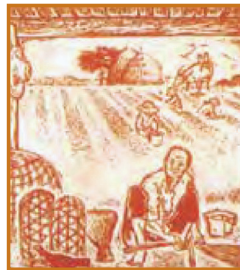
ธันวาคม - มกราคม

ข้าวสุกเต็มที่แล้ว ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว ชาวนาช่วยกันเกี่ยวข้าวในที่นาทั้งหมด มีการละเล่นพื้นบ้าน ฉลองฤดูกาลนี้ เช่น การเดินกักร้าเคียว

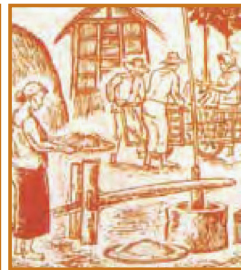
กุมภาพันธ์

นำข้าวขึ้นลาน และนวดข้าว เสร็จแล้วนำข้าวขึ้นยุ้ง หรือส่งโรงสี มีการทำบุญลาน และทำขวัญยุ้งด้วย

มีนาคม

หมดฤดูกาลเก็บเกี่ยว ชาวนาอาจปลูกพืชสวนครัว บำรุงดิน หรือทำเครื่องมือจักสาน ทอผ้า

เมษายน

คัดเลือกพันธุ์ข้าวเก็บไว้ปลูก หรือแบ่งขาย เก็บไว้กินในครอบครัว และเตรียมทำนาตามฤดูกาลต่อไป

ลำดับ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน กปร.	ประเภท	จังหวัด	โทรศัพท์
1	นางคอสหมีะ แลแมน	ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล	นราธิวาส	08 9295 1198
2	นายแสนหมั่น อินทรโชยา	ประชาชนทั่วไป	อุดรธานี	08 6167 8524
3	นายสมพงษ์ พรผล	ประชาชนทั่วไป	พังงา	08 9593 8193
4	นายสุพจน์ โคมณี	ประชาชนทั่วไป	นครสวรรค์	08 1041 0911
5	ชุมชนบ้านดอกบัว	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	พะเยา	08 9430 4286
6	ชุมชนบางรักน้อย	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นนทบุรี	08 1316 0805
7	ชุมชนบ้านท่าเรือ	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นครพนม	08 8335 5819
8	ชุมชนบ้านบางโรง	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	ภูเก็ต	0 7626 0090
9	นางเป็รียวจันทร์ ต๊ะตันยาง	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 1706 9687
10	นายจันทร์ที ประทุมภา	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	นครราชสีมา	08 9948 4737
11	นายสำรอง แดงพลับ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เพชรบุรี	08 9076 4325
12	นายประพันธ์ ศรีสุวรรณ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	แพร่	08 5252 2835
13	กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	พะเยา	08 1023 8350
14	กลุ่มส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว ชุมชนบ้านไทรใหญ่	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	นนทบุรี	08 0076 8989
15	กลุ่มข้าวคุณค่าขวานาคณธรรม	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	ยโสธร	08 8073 4277
16	ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	หน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง	กรุงเทพฯ	0 2280 0180 ต่อ 2331-2
17	สำนักงานเทศบาล ตำบลปลายพระยา	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	กระบี่	0 7568 7141 ต่อ 112
18	เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	เพชรบุรี	08 9486 1509
19	โรงพยาบาลหนองม่วงไข่	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	แพร่	0 5464 7458-9
20	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	บุรีรัมย์	0 4463 2101
21	บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	0 2335 4658
22	บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	0 2739 8000
23	บริษัท บาธรูม ดีไซน์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	กรุงเทพฯ	0 2683 7322-3
24	บริษัท แพลนเครือข่ายอินส์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	ตรัง	0 7528 0200-9 ต่อ 157
25	บริษัท พรทิพย์ (ภูเก็ต) จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	ภูเก็ต	0 7626 1555-6
26	บริษัท ซองเดอร์ไทยอแกนิคฟูด จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	สุพรรณบุรี	08 1489 9323

อยากให้คนไทย
กินข้าวอินทรีย์ เพราะสารต้านโรคร้าย
ถูกค้นพบบน **ส่ว** ของเมล็ดข้าว

ผู้จัดพิมพ์ :

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36
ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ
โทร. 0-2447-8500-6 โทรสาร : 0-2447-8562
www.rdpb.go.th

พิมพ์ครั้งแรก : กันยายน 2556

จำนวนพิมพ์ : 3,000 เล่ม

พิมพ์ที่ :

สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
376 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
โทรศัพท์ 0-2422-9000, 0-2882-1010
โทรสาร 0-2433-2742, 0-2434-1385